

Ольга БІЛЯТИНСЬКА,
учитель
 Первомайської гімназії,
 Миколаївська обл.

ОЛЕГ ОЛЬЖИЧ – ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Урок у 10 класі

Мета: ознайомити учнів із найважливішими фактами життя і творчості поета-емігранта; через осмислення поезій Олега Ольжича допомогти вихованцям осягнути велич його таланту; сформувати у свідомості школярів уявлення про художній феномен літератора в контексті доби; вдосконалити навички роботи учнів із друкованими й електронними інформаційними джерелами, вміння працювати з матеріалами інтернет-сайтів; розвивати зв'язне мовлення, увагу, пам'ять; виховувати повагу до людей, які зреклися власного щастя заради загального добра, плекати громадянську гідність старшокласників.

Тип уроку: оглядове вивчення теми.

Форма уроку: інтегрований урок-презентація.

Обладнання: портфоліо проекту, портрети представників Празької школи (на вибір учителя), збірки поезій Олега Ольжича, таблички на партах із зазначенням груп, бейджик, попітр із написом «Точка зору», контрольні картки, відеофільм «Києве мій» (реж. А.Вількенс), аудіозаписи пісні «На Україну повернись» (сл. С.Галіябарди, муз. О.Гавриша), «Симфонії № 5» Л.Бетховена, «Ave Maria» Ф.Шуберта.

Методи, прийоми і форми роботи: розповідь учителя, бесіда, виразне читання поезій, дослідницька робота у групах, усні виступи учнів, презентація міні-проектів, метод «Точка зору».

Методичний коментар. Учитель заздалегідь дає завдання групам, консультує щодо діяльності на кожному з основних етапів підготовки проекту, як-от: формулювання соціально значущої проблеми, планування, збір, опрацювання та систематизація інформації, змісто-ве наповнення, презентація, самооцінка та самоаналіз.

Під час презентації міні-проекту однієї групи учасники інших груп готують відповіді на запитання, що їх завчасно склав учитель.

Завдання.

«Історикам», «біографам»: підготувати проект «Лицар української державності», на основі аналізу рекомендованих джерел осмислити й висвітлити громадську діяльність Олега Ольжича.

«Теоретикам»: підготувати проект «Празька школа. Неоромантизм як провідна стильова течія пражан», дослідити особливості неоромантизму, проаналізувати діяльність представників Празької школи.

«Літературознавцям», «літературним критикам»: підготувати проект «Встає цитаделя духа – десятки літ боротьби» (визначити основні мотиви лірики поета).

«Мистецтвознавцям»: дібрати мелодії, репродукції картин, суголосні настроєвості поезій Олега Ольжича.

Епіграф: Нащо слова? Ми діло несемо.
 Ніщо мистецтво і мана теорій.
 Бо ж нам дано знайти життя само
 В красі неповторимій і суворій.

О.Ольжич

Перебіг уроку

I. Повідомлення теми й мети уроку.

Слово вчителя (*у супроводі мелодії «Ave Maria» Ф.Шуберта*). Відлітали у вирій журавлі... Відлітали, не знаючи, чи повернуться колись. Безмірна туга і печаль розносилися по світу від журилого плачу-прощання...

Хто ж ті журавлі, що не дочекалися весни на Батьківщині й чий вирій затягнувся на цілі десятиліття?

Це діти землі української, наш цвіт, розсіяні по всьому світу: по америках, бразиліях, канадах, бельгіях, австраліях, нових зеландіях, африках... Та хіба ж усі прихистки перелічиш?! Ні. Так само, як і їхні імена, винесені «дев'ятими валами» історії на чужі береги. Там, далеко від Батьківщини, у самотності багато з них творили українську літературу, берегли та піднімали із замулених криниць насильницького забуття національні скарби, які в Україні були під заборону.

Серед них – лицар української державності, борець, учений, поет національного героїзму – Олег Кандиба-Ольжич, із життєвою долею і творчим шляхом якого ми сьогодні ознайомимось. Наше завдання – осягнути велич таланту письменника в контексті доби, простежити найважливіші події його драматичного життя і факти творчої біографії, осмислити його неповторну поезію.

Робота з епіграфом. Прочитайте слова, взяті за епіграф до уроку, прокоментуйте їх.

Проблемне запитання. Чи може життя і творчість Олега Ольжича, сильною особистості, борця за національну ідею, бути взірцем для наслідування?

II. Опрацювання навчального матеріалу.

Презентація міні-проекту групи «істориків» і «біографів»

Лицар української державності

◆ Схарактеризуйте історичні умови, в яких жив і творив Олег Ольжич. Якою була доля поета?

«Історик». На початку ХХ століття в Україні запанували революційно-романтичні настрої. Та вже насувалися штучний голодомор 1932–1933 років, масові репресії й так зване розкуркулення українського селянства. Період тоталітарного режиму своєю жорстокістю перевершив часи правління римського імператора Нерона, володарювання Калігули, криваві дні Торквемеди. Найбільшого удару було завдано інтелігенції, самих письменників знищено понад чотири сотні. Ситуація в Україні була надзвичайно складною.

1-й «біограф». (*Звучить початок симфонії № 5 Л.Бетховена.*) 8 липня 1907 року доля постукала у двері відомого українського письменника Олександра Олеса, сповістивши, що в цю неспокійну добу в Житомирі на світ з'явився його син – Олег Олександрович Кандиба. Дитинство допитливого хлопчика минало в Пущі-Водиці під Києвом. Тут і освіту

здобував майбутній поет. Дороговказом у навчанні й подальшій громадській діяльності стали батькові слова: «...Крила має той, хто має сильну волю: твердо, непохитно, незламно йти вперед до наміченої мети. Воля не робиться, а кується людиною».

Батькові настанови заклали в душу юного Олега високе почуття відповідальності, загартовували волю, давали сили для напруженої, наполегливої праці. Ніжний лірик передав у спадок синові любов до поетичного слова, уболівання за долю рідного народу, захопленість світом українства.

2-й «біограф». У 1923 році разом із матір'ю Олег Ольжич змушений емігрувати за кордон. Дитячі враження назавжди закарбувалися в пам'яті, тож спогади про рідний край повсякчас хвилювали його серце.

1924 року юнак вступає на філософський факультет Карлового університету, паралельно відвідує лекції в Українському вільному університеті в Празі. Після закінчення вищого навчального закладу блискуче захищає дисертацію «Неолітична мальована кераміка Галичини» і здобуває звання доктора філософії.

Майбутній поет захоплюється археологією. З 1926 по 1932 рік працює на кафедрі археології Чеського вільного університету. 1935 року виходить збірка поезій Олега Ольжича «Рінь». У 1938 році він їде до США і засновує Український науковий інститут. У 1940 році видає наступну збірку поезій – «Вежі».

3-й «біограф». Успішно складаються і поетична доля, і наукова кар'єра Олега Ольжича. Та він обирає інший життєвий шлях – шлях боротьби за українську державність, суверенітет. Без тіні вагання цілковито віддає себе ідеї визволення України, очолює відділ ОУН (Організації українських націоналістів) на Правобережжі, стає одним із фундаторів Української національної ради.

Після заборони ОУН, у 1941 році, поет переїжджає до Львова. Тут одружується з дочкою професора-літературознавця Леоніда Білецького – Катериною. Здавалося, ніщо не може зруйнувати родинного щастя.

4-й «біограф». Та 25 травня 1944 року на конспіративній квартирі у Львові гестапівці заарештували Олега Ольжича. Під посиленою охороною відправили до Берліна, а звідти – у концтабір «Заксенгаузен». У цьому залізобетонному бункері фашисти тримали особливо небезпечних, на їхній погляд, в'язнів, зокрема й сина Сталіна – Якова Джугашвілі. Більшість становили там українці. Поета щодня допитували й жорстоко катували. Востаннє забрали на допит 9 червня 1944 року. Чи замучили кати мужнього поета, чи ще живого кинули до газової камери – невідомо. У в'язніні чули тільки тупотіння і брязкіт замків. Того ж дня тіло Олега Ольжича спалили. Так закінчилося коротке життя поета, ученого, борця за незалежність Української держави, що лишився героїчною постаттю в нашій історії.

5-й «біограф». Обравши собі кредо, Ольжич став на шлях боротьби і йшов ним до останньої хвилини, сповнений відповідальності й віри, що лише «велика ідея й велика віра творять життя». Він зали-

шився вірний своїм переконанням. Вогонь його самопосвяти – приклад для наступних поколінь у боротьбі за національну ідею. Олег Ольжич свято вірив у майбутнє України, у те, що прийде час її розквіту.

Через кілька днів після смерті поета в Катерини Білецької народився син. Вона назвала його батьковим ім'ям – Олегом.

Нині Олег Ольжич промовляє до нас своїми мужніми і яскравими творами. Як поет і громадянин, він по праву зайняв гідне місце серед духовних велетів України. Щороку 9 червня український народ ушановує пам'ять замордованого в нацистському таборі «Заксенгаузен» талановитого поета, полум'яного патріота.

❓ Яким ви уявили образ Олега Ольжича як поета, громадянина?

Презентація міні-проекту
групи «теоретиків»

Празька школа. Неоромантизм як провідна стильова течія пражан

◆ Назвіть представників Празької школи, схарактеризуйте їхню діяльність. Визначте особливості художнього методу пражан.

1-й «теоретик». Празька школа – відгалуження української літератури на теренах еміграції. До неї входили Юрій Дараган, Євген Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Оксана Лятуринська.

Це угруповання письменників і поетів цілком умовно вважають літературною організацією, оскільки воно не мало ні статуту, ні членства, ні структури. Чимало представників Празької школи жили не тільки в Празі, а й у Варшаві, Львові та інших містах Європи. Вони мали абсолютно різні погляди на життя, по-різному уявляли й шляхи боротьби за незалежність України. Поети часто упереджено ставилися один до одного, не знаходили взаєморозуміння.

2-й «теоретик». Проте їх усіх об'єднувала велика любов до рідної землі, прагнення бачити Батьківщину вільною, а український народ – щасливим. Пізніше представників Празької школи радянська влада назве «запеклими націоналістами», «ворогами народу», а їхні імена на довгі десятиліття будуть викреслені з літературного життя України.

Вільна особистість, гармонія ідеалу з життєвою правдою, право нації на самовизначення – духовний девіз пражан, у якому втілено демократичні віяння тогочасної Європи.

3-й «теоретик». Більшість пражан, у тому числі Олег Ольжич, схилилися у творчості до неоромантизму – стильової течії модернізму, що виникла в українській літературі на початку ХХ століття. Визначальна риса неоромантизму – подолання розриву між ідеалом і дійсністю.

Декламатор.

Гали

О, невмолимі скам'янілі дні!
Міцна рука над людьми і богами!
... Чигає там, у сірій даліні,
Лягає горами за нами.
Ми подолаєм знов. Ще не одні
Нам скоряться. Над все є вірна криця.
Та нам також судилося розбитися
Колись і десь об гори кам'яні.

◆ Визначте, які з перелічених нижче ознак неоромантизму притаманні поезії «Гали»:

- ✓ історико-героїчна тематика;
- ✓ ліричний герой – борець за волю рідного краю, народу;
- ✓ у творах обстоюється право нації на самовизначення, соціальна справедливість;
- ✓ прагнення героя до звільнення особистості, виступ проти пасивного оточення через альтруїстичні мотиви;
- ✓ морально-етичний максималізм і демократизм, утілення ідеальних рис людини майбутнього;
- ✓ відповідність ідеалу життєвій правді;
- ✓ відсутність поділу персонажів на головних і другорядних, оскільки «другорядні» – індивідуалізовані постаті, самоцінні й самостійні персонажі;
- ✓ різка поляризація дійових осіб: з одного боку – герої, окрилені високою мрією, а з другого – бездуховні утилітаристи;
- ✓ непримиренний конфлікт.

❓ Яку роль відіграла Празька школа у формуванні світогляду Олега Ольжича?

Презентація міні-проекту групи «літературознавців» і «літературних критиків»

Встає цитаделя духа – десятикі літ боротьби

◆ Визначити основні мотиви лірики Олега Ольжича.

Инсценізація фрагмента твору Лесі Українки

«Божя іскра». Дійові особи: ворог, прихильники, поет.

Ворог. Геть їх, поетів! Навіщо їх співи?
Хто тепер їх слухать рад?
Нас оглушили вже «тихі мотиви»,
«Снів» тих, «фантазій», «балад».

Прихильники.
Ні, не стихайте, солодкі співи,
Всяк із нас їх слухати рад,
Любо колишуть нас тихі мотиви
«Снів» тихих, «мрій» та «балад».
Тільки навіщо той смуток і туга,
Вже ж бо і так ми сумні.
Хай нас колишуть, як пестоші друга,
Ваші лагідні пісні.

Поет. Годі вам, гурт ворогів і прихильних,
Марні слова промовлять.
Краще ідіть, научіть божевільних,
Як їм притомними стать.
Бачили ви, як велике багаття
Кида вогонь аж до хмар?
«Божая іскра» – то тяжке прокляття,
Дикий і лютий пожар.
Вогнища того не може людина
Ні запалити, ні згасити,
В кого ж запала хоч іскра єдина, –
Вік її буде носити.

1-й «літературознавець». «Божя іскра» запала в душу Олега Ольжича, і хоч його творчий доробок кількісно порівняно невеликий – три поетичні збірки: «Рінь», «Вежі», посмертно видана «Підзамча», публіцистика, зосереджена на визвольній боротьбі й безпосередньо пов'язана з його революційною діяльністю, а також дитяча проза, – він посідає вагоме місце в історії української літератури, гідно представляє Празьку школу.

2-й «літературознавець». Найкращі прозові твори Олега Ольжича – адресовані дітям, підписані псевдонімами О.Світанок та О.Невідомий. У них змальовано природу («Весняний гість»), фантастичні пригоди на невідомій планеті («Дивна подорож»), цікаві спостереження за життям мешканців ставка («Під водою і коло неї»). Найдовершенішим серед них є оповідання «Рудько», яке вийшло друком у Празі 1928 року. Тема мужності й боротьби у творчості письменника промовисто зазвучала в цьому оповіданні символічними рядками: «Ніхто не б'ється так завзято, як повстанці, бо знають, що їм нема дороги назад».

3-й «літературознавець». Олег Ольжич – автор публіцистичних статей, що друкувалися в часописах «Студентський вісник», «Самостійна думка», «Українське слово». У них зосереджував увагу на літературознавчих, культурологічних, політичних, освітніх і виховних проблемах (статті «Весняні ігрища», «Виховання молоді»), аналізував творчість і окремих письменників (зокрема Василя Мисика, Дмитра Фальківського), і тогочасний літературний процес загалом («Два світовідчужання», «Сучасна українська поезія»). Літературознавець переймався гордістю за тих українських письменників, у творчості яких відчувається потужне мужнє прагнення до осягнення національного ідеалу.

4-й «літературознавець». Поезія Олега Ольжича, яка поєднує в собі витончену мистецьку форму та утвердження національної ідеї, зацікавлення давниною свого народу, займає особливе місце в його творчості. Оригінальний почерк ученого-археолога виразно простежується в першій збірці «Рінь», яка вийшла друком 1935 року й мала схвальні відгуки. Уже самі назви поезій – це перегук із прадавніми часами: «Гали», «Готи», «Ганнібал в Італії», «Археологія».

Декламатор.

Археологія

Л.Мосендзові

Поважна мова врочистих вітрин
Уривчасто-скупі її аннали.
«Ми жали хліб». «Ми вигадали млин».
«Ми знали мідь». «Ми завжди воювали».

«Мене забито в чесному бою,
Поховано дбайливою сім'єю».
Як не стояти так, як я стою
В просторій залі мудрого музею?

Так виразно ввижається мені
Болючими безсонними ночами:
Я жив колись в простому курені
Над озером з ясними берегами.

5-й «літературознавець». Перед читачем постає історія, трагічні і триумфальні її моменти. У збірці переважають античні й давньокіївські мотиви. Автор заглиблюється в «сиву» давнину, тонко відчуває подих доби, свою присутність «на осяйних схилах», «у потворних іржавих болотах», «у далекому місті на узгір'ях синіх», тож майстерно оживлює доісторичні події:

Наш табор між чагарниками,
І синя – лінія лісів.
Щитів і шкур гарячі плями,
Сліпучість сонця і списів.

Що день, що ніч, то менша віддаль.
Легкий похід без вороття!
Наш бог – маленький чорний ідол
В наметі нашого вождя.

Захоплення історичною тематикою для Олега Ольжича – не тільки данина минулому. Насамперед – це погляд у сучасне, постійні шукання джерел вічності, ствердження життя й «героїчної духовності». З «гранітів легендарної епохи» автор черпає сили буття, нескореність та героїзм давніх народів, що гартує міць, мужність, відвагу:

Нам дано відділити зле і добре, мале й велике
І прославити вірність, невинність і жертву героя.

3-й «літературознавець». У збірці «Рінь» автор порушує тему нового покоління:

...А гострозоре, мужнє покоління
Уже росте на молодій землі.

П.Філіпович

Воно зросло з шукання і розпуки,
Безжурно-мужнє, повне буйних сил,
Закохане в свої тугі луки
І в бронзу власних мускулястих тіл.

Так солодко в передчуванні бою,
Не знаючи вагання і квилень,
Покірну землю чути під ногою
І пити зором синю далечінь.

Поета-емігранта захоплює героїка вчинку, відвага, непохитність, чистота, порив. У вірші «Революція» картина міста, у якому точаться бої, передає на грубими мазками: «січе – дощ», «в під'їздах будов – тісно», «набої через плече», «з-під мурів – повів гниття»... Та раптом: «Хто дихав хоч день так вільно, до смерті хмільний украй».

Основні стилістичні ознаки поезії Олега Ольжича – карбовані рядки, внутрішня напруга, контрастність і емоційні спалахи:

Революція

Сховалось равликом місто.
Січе його дощ, січе.
В під'їздах будов – тісно,
Набої через плече.

Забиті. Числить? Ледве.
З-під мурів – повів гниття.
Життя, що таке щире, –
Багате таке життя.
Хто дихав хоч день так вільно,
До смерті хмільний украй.
...Ти збурилось пінно-пінно
І – вилилось через край.

4-й «літературознавець». До другої збірки «Вежі» Олега Ольжича ввійшли дві ліро-епічні поеми – «Грудень 1932» та «Незнайому Воякові». Основною темою книжки є змалювання покоління героїв і мужніх людей. Вірші цієї збірки можна назвати поезією мужності, визвольної боротьби й героїчних змагань.

«Грудень 1932» – яскравий момент цієї жертвної боротьби. Поема насичена політичними гаслами, а тому й трактується як своєрідна ідеологічна програма ОУН. Обстоюються ідеали романтичних героїв, людських чеснот, шляхетність, безкомпромісність, незламність. Знаходимо тут і застереження слабкодушним, тим, хто вагається:

Товаришу, любий мій, брате,
Дивися у вічі рабам,
Як будете так воювати,
Вкраїні не бачити вам!

5-й «літературознавець». У поемі «Незнайому Воякові» зображено життя і смерть юнака-підпільника, тернисту дорогу творців майбутнього України. У творі автор формує, формулює не лише творче, а й ідейне, політичне «вірую» – своє і своїх однодумців. Уже хрестоматійними стали рядки поеми, пройняті революційною ідеєю національного відродження України:

Державу не твориться в будучині,
Державу будується нині.
Це люди – на сталь перекуті в огні,
Це люди – як брили камінні.

Поет схиляється перед героями, захоплюється жертовністю «страшного покоління титанів» в ім'я майбутнього. І він сам – один із тієї когорти «гострозорого, мужнього покоління». Олег Ольжич творив поезію, що слугувала дороговказом багатьом патріотам, яка і його самого покликала «на зов Києва» віддати своє молоде життя за незалежність України.

6-й «літературознавець». Остання збірка «Підзамча» вийшла вже по смерті поета, хоча, за свідченням сучасників, упорядкував її ще сам автор. Більшість поезій у ній датовано двома днями – 25 та 26 січня 1941 року.

У поезіях «Голландський образ», «Порцеляна», «Лукреція» Ольжич продовжує тематику збірки «Рінь»: зазирає у прадавні часи, подає своєрідні характеристики епох. Проте в цілому настроєвість книжки врівноваженіша, спокійніша, автор споглядає та милується гармонією в природі:

Все нижче сонце потойбіч дороги,
А тут, в тиші, ростуть платани скраю.

Гармонія людських почуттів вабить поета трепетною внутрішньою красою, кличе за собою:

Він приїде у плащі зі шкіри,
Із лицем, пошмаганим вогнем,
Привезе коріння й вин без міри,
І велике серце кам'яне.

Але раптом цю спокійну тишу пронизує біль і драматизм поезії «Пророк»:

Не сняться літа дитинні, Не маряться дні юнацькі. Дівчата з горбів зелених Давно не сходять до танцю. Давно не збирають смокви, Не душать важкі винограона. Річки течуть не водою – Камінням сухим і чорним.	Щоб жовкли жіночі лица, Щоб важчали їх убори, Щоб вогкі і плідні лона Були, як сакви, порожні. Щоб кидали щит і панцир, З плечей обривали шати, З одним неблаганним лезом Мужі допадали коней.
О, очі мої гарячі, Уста мої сірі, спрагли, Щоб бачити тільки Сонце, Щоб тільки кричати Правду!	На грудях зводите руки, Бороните душу вашу, Не ждїть ніхто милосердя – Щоб тільки кричати Правду! Я камінь з Божої пращі.

Гарячі та натхненні рядки прикінцевої поезії «Гігантоманія» утверджують торжество життя, коли «блискучий меч, рівний і прямий», розітне «напруженість п'їтьми, заплетений раменами цей простір», коли «вологість землі» переорється «життєноним ралом».

«К р и т и к». Близький друг Олега Ольжича Олег Лашенко влучно підмітив, що збірки «Рінь», «Підзамча», «Вежі» – це той «триптих, на якому поет карбує образ народження нового націоналістично-

го покоління та його революційного й державницького ідеалів». Літературознавці, критики, досліджуючи творчу спадщину Ольжича, високо цінували його поезію. Зокрема Оксана Лятуринська писала: «Особисто мені він здався надлюдиною». Михайло Рудницький зазначав, що «до такої поезії, можливо, немає черги, але без неї світ був би неповним».

❓ Назвіть основні мотиви лірики Олега Ольжича.

Презентація міні-проекту групи «мистецтвознавців»

❓ Яке враження справила на вас поезія Олега Ольжича? Як ви відтворили б його засобами мистецтва?

«Точка зору». Учнівські відповіді на сформульоване на початку уроку проблемне запитання.

III. Підсумок уроку.

Слово вчителя. Сьогодні ми відкрили для себе Олега Ольжича – видатну постать української літератури ХХ століття. Він один із представників покоління, що сформувалося «під чужим небом», несло в поезії «срібні сурми» недавніх походів, історіософські роздуми про майбутнє рідної землі, а також розвивало традицію вільної української поезії, обірвану комуністичним режимом. Його життєвий і творчий шлях доводить, що це був поет-борець, людина творча й мужня, у серці якої домінувала національна ідея.

Поезія Олега Ольжича чиста і правдива. Вона досі на часі. Митець самотужки торував свій шлях у літературі, він стер з очей поезії традиційну українську слюзу й підніс героїку як запоруку всіх наших

майбутніх перемог. Поетичний голос Олега Ольжича був своєрідним, упізнаваним у літературному багатоголосі перших десятиріч ХХ століття.

Він повернувся на Батьківщину, яку так палко любив, у Слові (кадри відеофільму «Києве мій» (реж. Артур Вількенс) демонструються під музичний супровід пісні «На Україну повернусь» у виконанні Іво Бобула).

Бесіда

- Прочитайте цілі уроку. Чи досягли ми їх?
- Який із проектів запам'ятався найбільше?

Домашнє завдання.

1. Підготувати доповідь «Олег Ольжич – лицар української державності».

2. Написати твір на одну з тем: «Вічні цінності поета»; «Літературний лист до письменника»; «Чим мене схвилювала поезія Олега Ольжича».

Оцінювання. Заповнення карток самооцінювання. (Кожен учень виставляє оцінку собі за презентацію проекту. На картці вже наявні оцінки вчителя й учня за підготовчу роботу. На основі записів і власних спостережень учитель виставляє підсумкові оцінки.)

Контрольна картка оцінювання.

Дата _____

Прізвище, ім'я _____

Підготовча робота		Презентація проекту		Підсумкова оцінка
Само-оцінка	Оцінка вчителя	Само-оцінка	Оцінка вчителя	

Рекомендована література

1. Б о й к о Ю. Олег Ольжич як поет / Ю.Бойко. – К. : Медекол, 1992. – С. 286–297.
2. В д о в и ч и н І. Ольжич Олег Олександрович / І.Вдовичин // Українська журналістика в іменах. – Львів, 1994. – Вип. 1. – С. 139–141.
3. Г у ц у л я к О. «Встає цитаделя духа – десятки літ боротьби»: урок за творчістю Олега Ольжича / О.Гуцуляк // Дивослово. – 1994. – № 12. – С. 22–24.
4. Д о н ц о в Д. Трагічні оптимісти / Д.Донцов // Дві літератури нашої доби. – Львів, 1991. – С. 279–285.
5. Ж у л и н с ь к и й М. Слово і доля: [навч. посіб.] / М.Жулинський. – К., 2002. – С. 553–570.
6. Ж у л и н с ь к и й М. Той, що серце обернув у сурму / М.Жулинський // Культура і життя. – 1997. – 29 жовт.
7. І в а н и ш и н П. Олег Ольжич – герольд нескореного покоління / П.Іванишин. – Дрогобич: Відродження, 1996. – 220 с.
8. І л ь н и ц ь к и й М. Західноукраїнська і емігрантська поезія 20–30-х рр. / М.Ільницький. – К. : Товариство «Знання України», 1992.
9. К о в а л і в Ю. Героїчний епос Олега Ольжича / Ю.Ковалів; К у н и к І. «Хай збереже його доля!..» / І.Куник // Слово і час. – 1994. – № 6. – С. 7–12; 12–18.
10. Муза любові й боротьби: Українська поезія Празької школи. – К. : Український письменник, 1995. – С. 71–82.
11. Н е в р л и й М. Муза мужності й боротьби / М.Неврлий // Ольжич Олег. Цитаделя духа. – Братислава; Пряшів; Лондон, 1991. – С. 5–30.
12. Н е в р л и й М. Празька поетична школа / М.Неврлий // Муза любові й боротьби: Українська поезія Празької школи. – К., 1995. – С. 3–19.
13. Н е м ч е н к о Г. Вежі духовності / Г.Немченко, І.Немченко. – Херсон, 2000. – С. 78–101.
14. Олег Кандиба – О.Ольжич: до 100-річчя від дня народження / [упорядкув. Л.Доценка]. – К. : СПД Кравчук В.К., 2007. – 88 с.
15. О л ь ж и ч О. Незнаному воякові: Заповідане живим / [упорядкув., післямова і прим. Л.Череватенка]. – К. : Фондація імені О.Ольжича, 1994. – 432 с.
16. О л ь ж и ч О. Цитаделя духа: повне зібрання творів поета, уривки із спогадів і праць про нього, бібліографія й фотоматеріали / [упорядкув. М.Неврлого]. – Братислава; Пряшів; Лондон: Словацьке педагогічне видавництво; Відділ української літератури; Фондація імені О.Ольжича, 1991.
17. ОУН: минуле і майбуття: [збірник] / [відпов. за вип. Н.Караванська]. – К. : Фондація імені О.Ольжича, 1993. – С. 68–81.
18. С л а в у т и ч Яр. Олег Ольжич. Сила віри в поезії О.Ольжича // Славутич Яр. Твори: у 5 т. – К. : Дніпро; Едмонтон: Славута, 1998. – Т. 3. – С. 98–101; 406–408.
19. Ч е р в а т е н к о Л. «І смерть – як найвищий вінок» / Л.Череватенко // Дніпро. – 1990. – № 2. – С. 77–78.
20. Ч е р в а к Б. Між лезом меча і сріблом полину: [збірник статей] / Б.Червак. – Дрогобич: Націоналістичний клуб імені О.Ольжича, 1994.
21. Ш и м а н с ь к а Г. З рамена ОУН – у вічність / Г.Шиманська; Ч е р в а к Б. Слово з висот героїчності / Б.Червак // Дороговказ. Поезії О.Теліги та О.Ольжича. – К. : Фондація ім. О.Ольжича; Видавництво імені О.Теліги, 1994. – С. 3–9; 10–15.